

Uppdrag om informationsinsatser för minskad energianvändning i statlig verksamhet (KN2023/04281)

Delredovisning av regeringsuppdrag

Uppdrag om informationsinsatser för minskad energianvändning i statlig verksamhet (KN2023/04281)

Inledning

Regeringen gav den 9 november 2023 Energimyndigheten i uppdrag att till och med 31 december 2024 bistå statliga myndigheter med särskilda informationsinsatser för att utveckla de delar av de statliga myndigheternas miljöledningsarbete som avser att minska el- och energianvändningen.

Informationsinsatserna ska komplettera de råd och åtgärder som Energimyndigheten presenterat inom ramen för det tidigare uppdraget att vidta energibesparingsåtgärder i statlig förvaltning (Fi2022/02571).

Energimyndigheten ska inom det aktuella uppdraget från Naturvårdsverket inhämta den energirelaterade information som statliga myndigheter redovisar i enlighet med förordningen om miljöledning i statliga myndigheter (2009:907).

Uppdraget kopplar också till direktivet om energieffektivitet (EED) och innebär att Energimyndigheten ökar sitt stöd till statliga myndigheter så att de kan vara föregångare och vidta energieffektiva åtgärder som också kan bidra till en snabbare och mer kostnadseffektiv energiomställning.

Energimyndigheten ska enligt regeringsuppdraget lämna en delredovisning senast 30 juni 2024. Följande delredovisning innehåller en sammanställning av de statliga myndigheternas arbete med planering och genomförande av åtgärder för att minska sin el- och energianvändning, en redovisning av Energimyndighetens insatser till stöd för myndigheterna samt slutsatser från sammanställningen.

Insatser till stöd för myndigheterna

I slutet av november 2023 publicerades en vägledning¹ på Energimyndighetens webbplats, i syfte att ge myndigheter och andra offentliga aktörer stöd i energieffektiviseringsarbetet. Vägledningen kan användas både av de som äger sina lokaler och av de som är hyresgäster och är tillräckligt generell för att kunna användas av en mycket större målgrupp än statliga myndigheter. Vägledningen innehåller en arbetsgång som kan användas för att starta ett strukturerat arbete med myndighetens energieffektivisering inom områdena beteendeförändringar, tekniska åtgärder och arbetsplatsrelaterad energieffektivisering. Vägledningen är en vidareutveckling av den webbplattform som togs fram inom ramen för det tidigare regeringsuppdraget om att vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen (Fi2022/02571).

Under hösten 2023 genomförde Energimyndighetens nätverk för energieffektiva lokaler, Belok, en förstudie i syfte att få en samlad bild av vilka behov som finns hos offentliga aktörer för att underlätta det långsiktiga arbetet mot en minskad energianvändning i byggnader där offentliga aktörer antingen återfinns som hyresgäster eller som fastighetsägare. Förstudien synliggjorde ett behov av att ta ett mer samlat grepp kring de utmaningar som den offentliga sektorn har som påverkar förmåga och möjlighet att effektivt arbeta med energieffektiviseringar i de egna verksamheterna.²

I januari 2024 genomfördes två webinarier och workshops dit berörda myndigheter bjöds in och där totalt ca. 150 personer deltog. Myndigheterna fick information om uppdraget och introducerades till hur vägledningen kan användas och stödja myndigheterna i deras arbete. Webinarierna innehöll också en diskussionspunkt där myndigheterna fick beskriva hur de arbetar idag för att uppnå effektivare energianvändning och vad de ser för behov av stöd i sitt arbete framöver. De behov av stöd som ansågs mest aktuella berörde flera övergripande utmaningar och har grupperats i en punktlista som återfinns i stycket 'slutsatser' i denna rapportering.

Baserat på de behov som identifierades i såväl förstudien som genom de workshops som hölls i januari har ett fördjupningsområde för energieffektivisering i statliga myndigheter startats upp inom ramen för Energimyndighetens nätverk för energieffektiva lokaler, Belok. Syftet med fördjupningsområdet är att ge myndigheterna en heltäckande samlingsplats där de har tillgång till rådgivning och vägledning, kontakter, metoder och utbildningsmaterial, med mera, utifrån behov. Fördjupningsområdet kommer också att ta fram goda exempel, där bland andra Energimyndighetens kontor kommer att utgöra ett.

Fördjupningsområdets aktiviteter planeras och genomförs inledningsvis utifrån myndigheternas hittills framförda behov av stöd och kommer att utvärderas löpande för att ge Energimyndigheten information om hur myndigheterna

¹ [Energieffektivisering inom offentlig sektor \(energimyndigheten.se\)](https://energimyndigheten.se/energieffektivisering-inom-offentlig-sektor)

² [Offentliga aktörer energieffektiviserar - Belok](#)

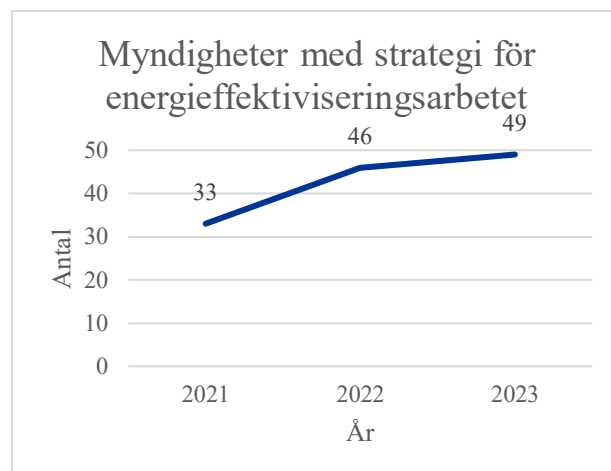
upplever stödet samt för att säkerställa att stödet fortsättningsvis är relevant för myndigheterna och att det utvecklingsbehov som förväntas uppkomma täcks in.

Den första insatsen inom fördjupningsområdet sker i form av en inledande workshop före sommaren där fördjupningsområdet presenteras och där Energimyndigheten fördjupar och förfinar myndigheternas möjlighet till inspel och utformning av fortsatta aktiviteter och stöd. Resterande aktiviteter planeras under hösten 2024, i första hand i form av seminarier och workshops samt framtagande och sammanställning av utbildnings- och referensmaterial. Det är också aktuellt att i vissa sammanhang gruppera myndigheterna i undergrupper för att möjliggöra mer anpassad och konkret rådgivning och informationsinsatser.

Statliga myndigheters arbete med planering och genomförande av åtgärder

I myndigheternas redovisning av sitt arbete med planering och genomförande av åtgärder i enlighet med förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter framgår några genomgående trender enligt nedan³.

Flera myndigheter arbetar strategiskt med energieffektiviseringsarbetet, och för 2023 uppger 49 myndigheter, eller ca. 26 procent av de totalt 187 rapporterande myndigheterna, att de har en strategi för energieffektiviseringsarbetet innefattande nulägesanalys, mål samt handlingsplan. Att den siffran ökat från ca. 18 procent år 2021 får anses positivt då det visar ett ökande engagemang och ett genomtänkt och planerat angreppssätt, vilket ökar sannolikheten att energieffektiviseringsarbetet blir framgångsrikt. Siffran visar också att det finns en god potential att genom olika insatser bidra till att fler myndigheter kommer i gång med sitt strategiska arbete.

Figur 1: Antal myndigheter som har en strategi för energieffektiviseringsarbetet.

Liksom tidigare år upplever flera myndigheter svårigheter med att få fram rättvisande information till rapporteringen av energianvändningen. Det är till exempel i många fall svårt att separera olika typer av elanvändning och att få

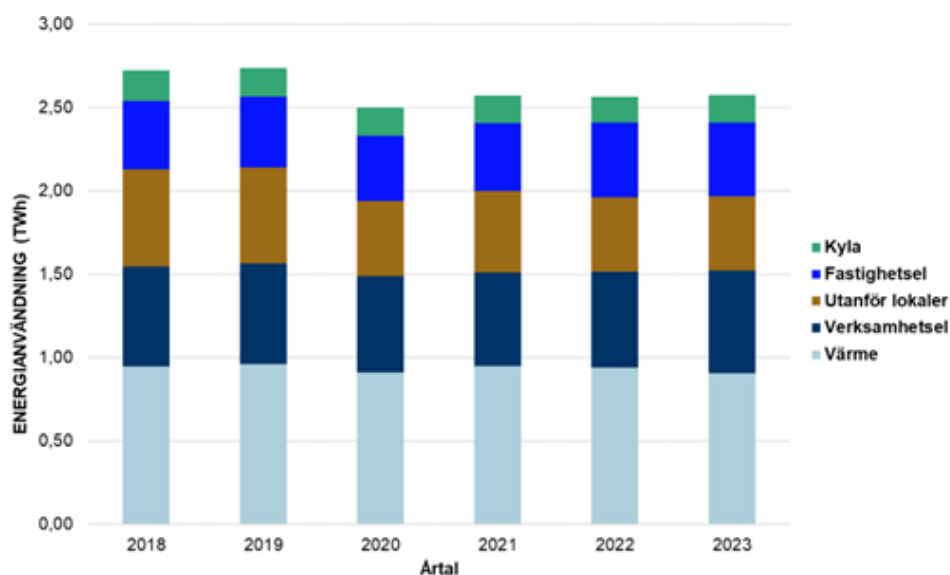
³ [Miljöledning i staten 2023 \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/miljoledning-i-staten-2023)

fram statistik när myndigheten har många lokaler med flera olika hyresvärdar eller när lokaler delas med andra. Flera myndigheter har dock vidtagit åtgärder för att på ett bättre sätt kunna följa upp och kontrollera energianvändningen.

Flera myndigheter redovisar att arbetet med energieffektiviseringsåtgärder, bland annat insatser för driftoptimering och installation av ny teknik för värme- och ventilationssystem, har gett goda resultat. Höga energipriser och en ökad medvetenhet hos fastighetsägare och medarbetare nämns också som faktorer som påverkat resultatet i positiv riktning. Gröna hyresavtal, dialog och annat samarbete med fastighetsägare nämns som framgångsfaktorer i arbetet.

Många myndigheter arbetar med olika typer av informationsinsatser för att medvetandegöra personal och fastighetsägare om behovet av att tänka på sin energianvändning. Flera myndigheter gör också insatser för att synliggöra och kvantifiera energianvändningen för sina anställda.

Myndigheternas energianvändning

Figur 2: Myndigheternas totala energianvändning, TWh, åren 2018 – 2023, uppdelat på typ av energianvändning.

Som framgår av figur 2 är myndigheternas totala energianvändning relativt konstant under de senaste 3–4 åren, och energianvändningen år 2023 är på samma nivå som år 2022, knappt 2,6 TWh. Störst relativ förändring visar kategorin kyla för vilken energianvändningen har ökat med knappt åtta procent, tätt följd av kategorin verksamhetsel som ökat med knappt sju procent jämfört med år 2022.

Under covid-19-pandemin var andelen hemarbete mycket stor och under första halvåret 2022 skedde en succesiv återgång till kontoren. Återgången har fortsatt under år 2023 även om hemarbete är betydligt vanligare 2023 än innan pandemin. Återgången till kontoren kan vara en del av förklaringen till att

energianvändningen för verksamhetsel har ökat sedan 2022, där den totala energianvändningen för detta ändamål 2023 var två procent högre än 2019, året före pandemin. Myndigheterna nämner också att ett högre antal årsarbetskrafter, en utvecklad IT-drift och en ökad digitalisering kan vara orsak till den ökade energianvändningen för verksamhetsel.

Myndigheternas samlade rapporterade energianvändning för kategorin kyla har varierat de senaste åren. År 2020 var den totalt 175 GWh och 2022 rapporterades det lägsta värdet för de senaste fem åren, 156 GWh. Energianvändningen för kyla år 2023, 168 GWh, innebär en ökning jämfört med 2022 men ligger på samma nivå som medelvärdet för åren 2019–2022.

Den rapporterade energianvändningen för kategorierna fastighetsel och värme var 907 GWh respektive 440 GWh. Det innebär en minskning med två procent för fastighetsel och knappt fyra procent för värme jämfört med 2022. Detta trots att lokalytan har ökat med drygt två procent.

Slutsatser

Så här långt i uppdraget kan några slutsatser dras utifrån myndigheternas rapportering enligt förordningen om miljöledning i staten och vad Energimyndigheten tagit del av vid avstämningar med målgruppen. Slutsatserna är i det här skedet mest relevanta för fortsatt utformning av fördjupningsområdet och de informationsinsatser som planeras inom uppdraget, men ger också en del insikter som kan vara användbara inför ett fortsatt arbete med att stötta offentliga aktörer.

Det framgår att många myndigheter står inför liknande utmaningar samtidigt som det finns stora skillnader när det gäller hur långt myndigheterna nått i sitt effektiviseringsarbete. Det innebär att många informationsinsatser kan utformas specifikt för en relativt stor målgrupp, men också att insatserna behöver täcka in både de som kommit långt och de som precis startat upp energieffektiviseringsarbetet. Det finns en stor potential för myndigheter att lära av varandra, och målgruppen är enligt vad Energimyndigheten erfar mottaglig och uppskattar råd och stöd, vilket ger ett bra utgångsläge för fortsatta informationsinsatser. Det är också många myndigheter som ser goda resultat av energieffektiviseringsarbetet och kan utgöra exempel för andra att följa efter.

Hittills identifierade områden som bör prioriteras när det gäller fortsatta insatser, råd och stöd är:

- Samverkan mellan hyresgäst och fastighetsägare
- Hjälp med framtagande av strategier och handlingsplaner
- Stöd kring utformning av budget för energieffektiviseringsarbete
- Råd kring bemanning och stöd för att skapa legitimitet hos energifrågor i ledningsgrupper och motsvarande

- Framtagande av statistik och nyckeltal, och information kring uppföljning av energianvändning
- Goda exempel inom relevanta och aktuella områden
- Nätverk för erfarenhetsutbyte, eventuellt delvis uppdelat i undergrupper för myndigheter med liknande förutsättningar

Genom att Energimyndigheten stödjer en implementering av vägledande kunskap och åtgärder kan nationella myndigheter öka sin förmåga att vidta möjliga och lämpliga energieffektiva åtgärder och kan agera föregångare. Arbetet bör lämpligen också ses som en möjlighet för Energimyndigheten att använda erfarenheter från uppdraget till att utveckla ett mer långsiktigt och systematiskt tillvägagångssätt med att stödja offentliga aktörer såsom nationella myndigheter, regioner och kommuner i arbetet med effektivare energianvändning.